

Industriens Utredningsinstitut

P. M.

angående de i 9 § 2 mom. andra stycket förordningen om
krigskonjunkturskatt för år 1946 meddelade bestämmelserna
rörande beräkning av krigskonjunkturskatten.

Stockholm den 12 september 1946.

P. M.

angående de i 9 § 2 mom. andra stycket förordningen om krigskonjunkturskatt för år 1946 meddelade bestämmelserna rörande beräkning av krigskonjunkturskatten.

1944 års allmänna skattekommitté, som avgav sitt betänkande i slutet av år 1944, har givetvis icke haft tillfälle att taga ståndpunkt till frågan om den i övergångsbestämmelserna till uppbördsförordningen stadgade skatteeftergiftens betydelse för krigskonjunkturskattens beräkning, eftersom denna fråga blev aktuell först i och med antagandet av berörda övergångsbestämmelser.

Det första tillfälle då frågan behandlas är i propositionen nr 210 till 1946 års riksdag med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1946 (sid. 77—78). Behandlingen därav i propositionen är emellertid ytterst summarisk. Efter erinrande att kommittén för sin del framhållit, att krigskonjunkturskattens grundbelopp kunde komma att bli så högt, att det överstege det till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt beskattningsbara beloppet, anför *departementschefen*, att avdraget för de ordinarie statsskatterna vid krigskonjunkturskattens beräkning torde komma att spela mindre roll vid den slutliga avräkningen än vid tidigare taxeringar till krigskonjunkturskatt. Han lämnar därefter en redogörelse för de skatter, som enligt berörda övergångsbestämmelser komma att efterskänkas, samt tillägger, att anledning torde saknas att medgiva avdrag från krigskonjunkturskattens grundbelopp med större belopp än det, varmed den enligt uppbördsförordningens övergångsbestämmelser utgående inkomst- och förmögenhetsskatten samt särskilda förmögenhetsskatten skulle hava minskats, om krigskonjunkturskattens grundbelopp avdragits från det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet och det därefter återstående beloppet utgjort taxerat belopp. Härjämte framhåller *departementschefen* ytterligare, att vissa skattskyldiga jämlikt punkt 3 av övergångsbestämmelserna till uppbördsförordningen kunna komma att i samband med 1948 års taxering påföras inkomst- och förmögenhetsskatt samt särskild skatt å förmögenhet, avseende beskattningsåret 1945. Hän-

syn till dylik skatt syntes dock icke böra tagas vid beräkningen av krigskonjunkturskatten.

I enlighet härmed föreslogs i propositionen att 9 § 2 mom. skulle erhålla följande lydelse:

»Krigskonjunkturskatten skall utgöra det enligt 1 mom. fastställda grundbeloppet efter avdrag av de belopp varmed statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och särskild skatt å förmögenhet för år 1946 skulle hava minskats, om krigskonjunkturskattens grundbelopp avdragits från det till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet och det därefter återstående beloppet utgjort taxerat belopp.

Vid tillämpning av stadgandet i föregående stycke skall hänsyn icke tagas till skatt, som enligt punkt 1 av övergångsbestämmelserna till uppbördsförordningen den 31 december 1945 (nr 896) icke skall erläggas.»

En fullständig redogörelse för innebörden och verkningarna av den sålunda föreslagna bestämmelsen finnes intagen i *motion nr 306 i första kammaren av herr Nordenson m. fl.*, sid. 21—25. Enligt vad ledamoten av bevillningsutskottet herr Wehtje under debatten i första kammaren meddelade, har riktigheten av de i berörda redogörelse angivna siffrorna bekräftats av de sakkunniga, som stodo till bevillningsutskottets förfogande vid bearbetningen av krigskonjunkturskatteförordningen. (R.D:s protokoll I, nr 23, sid. 121.)

Bevillningsutskottet tillstyrkte i sitt betänkande nr 37 det ovan angivna i propositionen föreslagna stadgandet men föreslog, att såsom ett tredje stycke till 9 § 2 mom. skulle intagas följande bestämmelse:

»Har skattskyldig jämlikt 19 § 2 mom. erhållit uppskov med taxeringen till krigskonjunkturskatt och har skatt till staten påförts på grund av nyssnämnda övergångsbestämmelser innan taxeringen till krigskonjunkturskatt verkställs, skall vid tillämpning av första stycket i detta mom. hänsyn tagas jämväl till sålunda påförd skatt.»

Bevillningsutskottet erinrade i sin motivering, att ovannämnda motionärer gjort gällande, att den i propositionen föreslagna beräkningen av krigskonjunkturskatt skulle medföra, att de skattskyldiga, som erlagga krigskonjunkturskatt, skulle berövas den förmån av skattebefrielse, varom förmäles i övergångsbestämmelserna till den nya uppbördsförordningen, samt anförde vidare: »Utskottet kan för sin del icke dela denna uppfattning. Grunden till att vid krigskonjunkturskattens beräkning avdrag från grundbeloppet

medgives för de ordinarie statsskatterna är, att det belopp, som erlägges såsom krigskonjunkturskatt, icke skall vara underkastat ytterligare skatt till staten. Enligt utskottets mening torde det därför vara uppenbart, att allenast erlagda skatter till staten böra komma i fråga såsom avdrag vid krigskonjunkturskattens beräkning. Utskottet kan därför icke ansluta sig till det i motionerna framställda yrkandet, att vid krigskonjunkturskattens beräkning avdrag skall medgivas för skatter, som icke komma att utgå. Såsom en logisk konsekvens av vad nu sagts torde emellertid följa, att krigskonjunkturskattens grundbelopp, som ingår i inkomstökning, å vilken skatt jämlikt övergångsbestämmelserna till den nya uppbördsförordningen skall uttagas, icke skall beskattas till både krigskonjunkturskatt och ordinarie skatt till staten. Eftersom taxeringen till krigskonjunkturskatt i regel skall vara avslutad senast den 30 juni 1947 och skatt jämlikt övergångsbestämmelserna till uppbördsförordningen är avsedd att påföras av prövningsnämnd i samband med 1947 års inkomsttaxering, torde det icke bli möjligt att vid krigskonjunkturskattens beräkning taga hänsyn till den skatt, som skall utgå enligt nämnda övergångsbestämmelser. Man skulle därför bli nödsakad att restituera krigskonjunkturskatt i de fall skattskyldig på grund av bestämmelserna i punkterna 3 och 4 övergångsbestämmelserna påföres skatt. Lämpligare vore emellertid enligt utskottets mening om skatt enligt övergångsbestämmelserna icke uttoges å inkomstökning motsvarande krigskonjunkturskattens grundbelopp. Utskottet anser därför, att en bestämmelse av denna innebörd bör intagas i övergångsbestämmelserna till uppbördsförordningen. I de fall åter skattskyldig enligt beslut av den centrala krigskonjunkturskattenämnden erhållit uppskov med taxeringen till krigskonjunkturskatt torde vid krigskonjunkturskattens beräkning hänsyn kunna tagas till skatt, som kan hava påförts på grund av övergångsbestämmelserna, och beräkningen kan sålunda ske enligt vanliga regler.»

I en vid betänkandet fogad *reservation* har föreslagits, att det av utskottet förordade tredje stycket av 9 § 2 mom. måtte utgå samt att andra stycket av samma moment måtte erhålla följande lydelse:

»Vid tillämpning av stadgandet i föregående stycke skall hänsyn jämväl tagas till skatt, som enligt punkt 1 av övergångsbestämmelserna till uppbördsförordningen den 31 december 1945 (nr 896) icke skall erläggas.»

Såsom motivering till detta förslag anförde reservanterna följande:

»Då innebörden av de bestämmelser, utskottet med avseende å 9 § 2 mom. förordar, av dess motivering att döma, synes av utskottet hava missuppfattats, ha vi ansett oss böra belysa innebörden därav genom ett exempel.

Antag att den beskattningsbara merinkomsten för en skattskyldig med ett till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerat belopp av omkring 20 000 kronor utgör 10 000 kronor, att grundbeloppet i sin helhet beräknas efter 50 % och sålunda utgör 5 000 kronor samt att den skattskyldige enligt gällande skatteskalor har att å det mot grundbeloppet svarande inkomstskiktet erlägga ordinarie statsskatter (inkomst- och förmögenhetsskatt samt värnskatt) med 30 % d. v. s. 1 500 kronor.

Enligt de av 1945 års riksdag beslutade övergångsbestämmelserna till den nya uppbördsförordningen har den skattskyldige emellertid befriats från att därav erlägga 1 000 kronor.

Under förutsättning att dylikt beslut om eftergift *icke* meddelats, hade han haft att erlägga:

ordinarie statsskatter	kronor 1 500 och
krigskonjunkturskatt	» 3 500.

Enligt de av utskottet förordade bestämmelserna får han i stället erlägga:

ordinarie statsskatter	kronor 500 och
krigskonjunkturskatt	» 4 500.

De ordinarie statsskatter, som enligt det anförda exemplet till ett belopp av 1 000 kronor jämligt uppbördsförordningens övergångsbestämmelser redan blivit föremål för eftergift, komma således att i stället av den skattskyldige uttagas i form av en med exakt samma belopp förhöjd krigskonjunkturskatt.

Likväl bestrider utskottet, att förslaget medför, att de skattskyldiga, som erlägga krigskonjunkturskatt, 'berövas den förmån av skattebefrielse, varom förmäles i övergångsbestämmelserna till den nya uppbördsförordningen'.

Utskottet anför vidare, att grunden till att vid krigskonjunkturskattens beräkning avdrag från grundbeloppet medges för de ordinarie statsskatterna är, att det belopp, som erlägges såsom krigskonjunkturskatt, icke skall vara underkastat ytterligare skatt till staten. I vad mån detta i och för sig riktiga uttalande kan tjäna till bevis för den av utskottet hävdade ståndpunkten återstår emellertid att närmare utveckla. Utskottet avstår för sin del därifrån och använder i stället det ofta missbrukade uttrycket 'uppenbart'.

Det kan enligt vår mening icke rimligen bestridas, att en bestämmelse av ovan angivna innebörd i realiteten innebär upphävande av den enligt uppbördsförordningens övergångsbestämmelser meddelade eftergiften, såvitt angår skattskyldiga, vilka drabbas av krigskonjunkturskatt. Kungl. Maj:ts och riksdagens år 1945 meddelade beslut rörande eftergift av vissa skatter i samband med övergången till källskattsystemet skulle således upphävas beträffande dessa skattskyldiga med stöd av allenast den ovan återgivna motiveringen.

Verkningarna av den föreslagna bestämmelsen för den enskilde skattebetalaren beröras icke på något sätt vare sig av departementschefen eller av utskottet. Propositionen innehåller överhuvud taget icke någon motivering för ifrågavarande något anmärkningsvärda förslag att innevarande års riksdag skulle på en omväg delvis upphäva ett av föregående års riksdag fattat beslut utan behandlar frågan såsom ett enkelt matematiskt problem.

Anmärkas må, att förevarande spørsmål varit lättare att överblicka och tidigare torde hava fått sin lösning, om de i förordningen om krigskonjunkturskatt för år 1940 meddelade bestämmelserna rörande beräkningen av krigskonjunkturskatten alltjämt varit gällande. Innebörden av nämnda bestämmelser var att den skattskyldige erlade viss del av krigskonjunkturskatten *i stället för* de å grundbeloppet belöpande ordinarie statsskatterna. Om så alltjämt varit fallet, hade det varit naturligt, att 1945 års riksdag utsträckt eftergiften till att omfatta motsvarande del av krigskonjunkturskatten. Den omständigheten, att den skattskyldige haft att erlægga viss del av sina ordinarie statsskatter under annan benämning än andra skattskyldiga, hade väl icke rimligen kunnat åberopas såsom skäl för att utesluta honom från eftergiften. Svårigheten att jämsides med källskatten erlægga de eftersläpande skatterna blir ju icke mindre vare sig den ena eller andra benämningen å det eftersläpande skattebeloppet kommer till användning.

Vi ha därför ansett, att utskottet bort hemställa, att från krigskonjunkturskattens grundbelopp måtte avräknas jämväl de därå belöpande ordinarie statsskatter, som omfattas av eftergiften.»

Med hänsyn till den kortfattade motivering, som förebragts i propositionen, förtjänar *departementschefens anförande* vid frågans behandling i riksdagens första kammare det största intresse. Departementschefen anför (ovannämnda protokoll, sid. 104):

»Vad beträffar den sista punkten i reservationen, undrar jag, om den inte bygger på ett missförstånd av krigskonjunkturskattens

karaktär. Herr Wehtje säger, och det förutsättes också i reservationen, att krigskonjunkturskatten på grund av uppbördsreformen skall kunna avskrivas på samma sätt som vilken annan skatt som helst. Men man får komma ihåg den väsentliga skillnad, som råder mellan den vanliga permanenta skatten och en skatt sådan som krigskonjunkturskatten. Om vi — för att ta ett extremt fall — hade genomfört en skatt, som bara skulle gälla ett enda år, och det året händelsevis hade varit det, då vi genomförde en uppbördsreform som ledde till att man, som det heter, efterskänkte ett års permanent skatt, så skulle väl ingen ha kommit på den tanken, att också denna engångsskatt skulle försvinna. Nu är faktiskt krigskonjunkturskatten ett slags engångsskatt; den avser vissa bestämda år, en viss period, och den skall slopas vid en fastställd tidpunkt. Om uppbördsreformen inte trätt i kraft förrän, låt mig säga, den 1 januari 1948, så hade det ju inte blivit tal om att krigskonjunkturskatten i år skulle efterskänkas, och om uppbördsreformen hade genomförts några år tidigare, är det lika uppenbart att den hade fått tagas med för att man under de därefter följande åren skulle fullt utnyttja skattekraften. Jag tror sålunda, att reservationen på den punkten bygger på ett förbiseende. Krigskonjunkturskatten är en engångsskatt, och den bör icke på samma sätt som den permanenta skatten försvinna på grund av uppbördsreformen.

Just en jämförelse med den ursprungliga konstruktionen, som herr Wehtje påpekade såsom ett skäl för sin ståndpunkt, ger alldeles uppenbart vid handen att ett sådant efterskänkande icke kunnat äga rum. Om man accepterar den ursprungliga synpunkten, att krigskonjunkturskatten helt enkelt är en konfiskering av en orättmätig vinst, så skall denna konfiskering ske, innan taxering till den vanliga beskattningen äger rum. Här föreligger sålunda möjligen en olikhet i uppfattningen om krigskonjunkturskattens natur, som jag tror kan klaras upp. I samma ögonblick man erkänner att krigskonjunkturskatten är en engångsskatt eller en skatt för en begränsad period, inser man att den faller utanför alla de regler, som man kan tillämpa när det gäller efterskänkande av den permanenta skatten.

Med dessa ord har jag anfört vad jag i detta ärende har att säga.»

En av reservanterna, herr *Wehtje*, vilken i ett tidigare anförande framhållit, att det beträffande uppbördsreformens inflytande på uttagandet av krigskonjunkturskatten helt visst rått stor förvirring, riktade sig mot departementschefens uttalande, att reservanterna gjort sig skyldiga till ett förbiseende. Herr Wehtje vore alldeles be-

stämt av den uppfattningen, att förbiseendet, så länge han inte hade fått något vederläggande av riktigheten av det exempel, som vore anfört i reservationen, måste ligga på utskottets och finansministerns sida. För att få klarhet på den punkten, riktade herr Wehtje en direkt fråga till finansministern: »Är inte detta exempel i reservationen alldeles rätt och riktigt?»

Departementschefen anförde i anledning härav (samma protokoll, sid. 112):

»Herr Wehtjes räkneexempel är fullständigt riktigt; det är lika säkert som att två gånger två är fyra. Men förutsättningen för hela räkneexemplet är oriktig. Det framgår väl bäst, om jag läser upp den sats i reservationen, som det hela stöder sig på. Där gå reservanterna — alldeles som i det exempel jag anförde — ut ifrån den frågan: hur skulle det ha tett sig, om vi i stället haft den anordning som fanns i den ursprungliga propositionen, där man drog hela krigskonjunkturskatten från inkomsten och beräknade den vanliga skatten på det som sedan var kvar? Då säga reservanterna så här: 'Innebörden av nämnda bestämmelser var att den skattskyldige erlade viss del av krigskonjunkturskatten i stället för de å grundbeloppet belöpande ordinarie statsskatterna. Om så alltså varit fallet, hade det varit naturligt, att 1945 års riksdag utsträckt eftergiften till att omfatta motsvarande del av krigskonjunkturskatten.'

Det är detta som jag alldeles bestämt förnekar. Hade vi haft den ursprungliga konstruktionen, så hade det icke förefallit någon naturligt, att denna skatt, som hade begränsad varaktighet, skulle efterskänkas, därför att man vid ett visst tillfälle under dess existens införde en ny uppbördsreform.

Det är sålunda helt enkelt, som jag nyss sade, så, att en engångsskatt icke kan efterskänkas på grund av en uppbördsreform.»

Bevillningsutskottets Herr Ordförande förklarade, att han ansåge det överflödigt att i sak upprepa de synpunkter, som finansministern förut hade anfört gentemot reservanterna, samt utvecklade sin ståndpunkt sålunda: »Jag skulle kanske inte ens behöva säga det jag tänkte med anledning av herr Wehtjes senaste inlägg, att jag har svårt att förstå det resonemang som ligger till grund för den ståndpunkt, som reservanterna i detta fall intaga. Det efterskänkande av skatterna, som den nyantagna uppbördsreformen innebär, kommer ju, vad beträffar de ordinarie skatterna, dessa skattedragare till godo lika väl som alla andra skattedragare. Den inkomst- och förmögenhetsskatt som betalas får ju avdragas här, men vad reservanterna vilja är att jämväl skatter, som man har fått efter-

skänkta och icke betalt, skola få avdragas. Jag har svårt att finna att detta är riktigt. Jag måste hålla på att utskottets ståndpunkt i detta fall är den riktiga. Det är endast detta, jag velat ytterligare betona.»

Ledamoten av bevillningsutskottet herr *Björnsson* invände, att reservanterna gått ut från felaktig förutsättning, som komme sig av, att man icke följt den metod för krigskonjunkturskattens beräkning, som man använde från början, samt anförde vidare: »Bestämmandet av krigskonjunkturskatten grundar sig på följande mycket enkla princip: Har jag haft en till krigskonjunkturskatt beskattningsbar inkomst av 10 000 kr. och skall betala 50 % på den, så konfiskerar staten hälften, 5 000 kr., men de andra 5 000 kr., som står kvar av den till krigskonjunkturskatt skattepliktiga inkomsten, skola beskattas med statsskatt i vanlig ordning. Om man således kunde ordna beskattningen praktiskt efter precis samma principer som ligga till grund för beräkningen, skulle man börja med att ta reda på hur stor krigskonjunkturskatten är.

Jag kan ta ett exempel. Ett företag har 50 000 kr. i inkomst, varav 10 000 kr. är merinkomst på grund av krigskonjunktur, medan 40 000 kr. är inkomst av vanlig sort, som således inte skall tas med vid beräkningen av krigskonjunkturskatt. Om jag då räknar med 60 % i krigskonjunkturskatt — det är inkomst av en rörelse, det gäller — skall företagets krigskonjunkturskatt bli 6 000 kr., d. v. s. 60 % av 10 000 kr. Sedan skall företaget betala vanlig statsskatt på de 40 000 plus de 4 000, som äro kvar av krigskonjunkturvinsten. Denna senare blir således dubbelt beskattad. Det skulle vara utomordentligt enkelt, om man kunde förfara på det sättet. Men det är ju prövningsnämnderna, som skola utföra denna debitering. För enkelhetens skull göres det nu så att en sådan skattskyldig genast av taxeringsnämnden blir uppförd till statlig inkomstskatt för hela beloppet: 50 000 kr. Detta gör man i klart medvetande om att man tar ut statsskatt så att säga i förväg på ett för högt belopp. När man sedan har hunnit räkna ut, hur mycket krigskonjunkturskatten är — de 6 000 kronorna — räknar man samtidigt ut, på vilket belopp företaget skall betala statlig inkomstskatt. Det blir i detta fall på 44 000 kr., och statsskatten blir då mindre än den, som provisoriskt påförts bolaget.»

Herr *Björnsson* framhöll härefter, att det sålunda i grund och botten vore fråga om en restitution av statsskatt och därför vore motionärernas och reservanternas resonemang fullkomligt oriktigt. Det vore inte fråga om någon restitution av erlagd krigskonjunk-

turskatt utan det vore restitution av för mycket erlagd inkomstskatt. Hela det resonemang, som förts av motionärerna och reservanterna, vore därför felaktigt. När man i motionen skriver: »Att krigskonjunkturskatten och den statliga inkomstskatten ha börjat betraktas som en enhet, så beror detta bara på att myndigheterna alla år utom det första ha använt en viss metod som jag här antytt. Det är ett formalistiskt resonemang som måhända kunde utnyttjas som ett knivigt argument inför en domstol i ett civilmål men som jag inte alls tycker hör hemma i en allvarlig diskussion.»

Reservationen innebure enligt herr Björnsson, att man toge upp hela uppbördsreformen från en helt ny saklig synpunkt. Det stode emellertid icke i den nya uppbördsförordningen, att det skulle bli något slags befrielse från krigskonjunkturskatten.

Under debatten i *andra kammaren* anfördes inga ytterligare skäl till stöd för riktigheten av det i propositionen och bevillningsutskottets betänkande föreslagna stadgandet än som kommit till uttryck i första kammaren. (R.D:s protokoll II, nr 24, sid. 130 ff.)

Skälen för departementschefens och utskottets ståndpunkt i förevarande fråga ha sålunda icke närmare angivits förrän i första kammarens ovanberörda protokoll. Icke minst med hänsyn till att det å ömse sidor gjorts gällande, att meningsmotståndarens uppfattning grundats å missförstånd och förbiseenden, synes en ytterligare granskning av de sent omsider offentliggjorda motiven för ifrågasvarande stadgande vara av intresse.

Departementschefen vitsordar, att reservanternas räkneexempel är fullständigt riktigt. Ostridigt är sålunda, att krigskonjunkturskatten enligt detta exempel i det ena fallet utgår med 1 000 kr. högre belopp än i det andra. Men detta förhållande visar också, att krigskonjunkturskatten icke har karaktär av vare sig konfiskatorisk eller engångsskatt i den mån den i det ifrågasvarande exemplet överstiger det fasta beloppet, 3 500 kr. Detta stämmer också med krigskonjunkturskattens ursprungliga konstruktion enligt 1940 års förordning, där viss del av skatten, motsvarande beloppet 1 500 kr. i exemplet, utgick i stället för de ordinarie årliga statsskatterna. Vitsordat är också flerfaldiga gånger, att vid krigskonjunkturskattens tekniska omläggning år 1941 någon ändring i skattens karaktär icke åsyftades. Slutsatsen blir alltså, i motsats till vad departementschefen gjort gällande, att beloppet å 1 000 kr. i exemplet utgår i stället för

ordinarie årliga skatter. Eftersom dessa hos alla skattskyldiga blivit föremål för eftergift, måste elementära anspråk på billighet och rättvisa kräva, att icke heller det ifrågavarande beloppet på 1 000 kr. uttages. Kvar bör endast stå *den konfiskatoriska delen* av skatten, 3 500 kr. Då ytterligare 1 000 kr. uttagas, blir härigenom den skattskyldige i motsats till vad utskottet hävdade »berövad den förmån av skattebefrielse, varom förmäles i övergångsbestämmelserna till den nya uppbördsförordningen». I motsats till vad utskottets ordförande förfäktat kommer således skatteeftergiften vad beträffar de ordinarie skatterna icke de krigskonjunkturbeskattade till godo i samma omfattning som alla andra skattedragare. Detta synes icke heller ha bestritts av departementschefen.

Då departementschefen emellertid kommer till samma slutsats som utskottet, sker det med den motiveringen, att »en engångsskatt icke kan efterskänkas på grund av en uppbördsreform». Detta må vara riktigt — men såsom ovan påvisats gäller krigskonjunkturskattens karaktär av engångsskatt i själva verket endast de 3 500 kr. i exemplet. Detta framgår också med all önskvärd tydlighet av författningstexten, då det i 1941 och följande års förordningar heter, att krigskonjunkturskatten skall utgöra det fastställda grundbeloppet *efter avdrag* av vissa närmare angivna skattebelopp. Härav följer också, att påståendet, att det här skulle vara fråga om restitution av ordinarie statsskatter, saknar grund.

Departementschefen har, som ovan sagts, under riksdagsdebatten närmare utvecklat sin mening sålunda: »Om vi — för att ta ett extremt fall — hade genomfört en skatt, som bara skulle gälla ett enda år, och det året händelsevis hade varit det, då vi genomförde en uppbördsreform, som ledde till att man, som det heter, efterskänkte ett års permanent skatt, så skulle väl ingen ha kommit på den tanken, att också denna engångsskatt skulle försvinna.» Detta yttrande är måhända riktigt, men saknar i detta fall slagkraft, eftersom engångsskatten enligt det anförda exemplet endast utgöres av 3 500 kr. — beloppet å 1 000 kr. motsvarar ordinarie årliga skatter, som i detta fall efterskänkts.

När departementschefen såsom utgångspunkt för sin argumentering åberopar »den väsentliga skillnad, som råder mellan den vanliga permanenta skatten och en skatt sådan som krigskonjunkturskatten» förbiser han att denna skillnad endast avser den del av krigskonjunkturskatten, som enligt vad ovan sagts har konfiskatorisk eller engångskaraktär. Beträffande däremot återstående delen av skatten uppställer sig vid övergång till källskatt ofrånkomligen

samma problem om skatteeftergift som i fråga om de permanenta skatterna.

Departementschefens yttrande, att en konfiskatorisk engångsskatt skall uttagas oberoende av varje uppbördsreform, kan rimligen endast äga tillämpning för det fall, att beskattningen i sin helhet allenast träffar sådana inkomster eller inkomstökningar, som icke drabbas av ordinarie löpande inkomstskatter, såsom exempelvis sådana realisationsvinster, som jämlikt de permanenta skattelagarna äro skattefria. Krigskonjunkturbeskattningen bygger emellertid, med vissa i krigskonjunkturskatteförordningen särskilt angivna undantag — vilka dock icke innebära, att olika inkomstbegrepp tillämpas, utan allenast medföra förskjutning av inkomst från ett beskattningsår till ett annat — på de regler för inkomstberäkningen, som gälla vid den ordinarie beskattningen.

Den fråga, som härnäst uppställer sig till besvarande torde vara, huruvida anledning finnes att icke tillerkänna de krigskonjunkturbeskattade samma förmån av skatteeftergiften som övriga skattskyldiga d. v. s. huruvida det belopp, varmed nedsättning av den sammanlagda skattebördan på grund av eftergiften medgives, bör utbliva eller reduceras av den anledningen, att viss del av de ordinarie skatterna utbytes mot krigskonjunkturskatt. Anledningen till eftergiften är, att den skattskyldige ansetts bliva oskäligt betungad, om han samtidigt med källskatten skulle erlägga de eftersläpande ordinarie skatterna. Det kan väl icke bestridas, att den skattskyldige blir lika oskäligt betungad vare sig han nödgas att samtidigt med källskatten erlägga det efterskänkta beloppet i form av inkomstskatt eller i form av förhöjd krigskonjunkturskatt. Han åsamkas i båda fallen exakt samma betungande skattebörda. Om statsmakterna ansett sig nödsakade att lindra denna börda i det ena fallet, bör det också ske i det andra.

Reservanternas yrkande vilar således på en stark saklig grund: kravet på en rättvis och likformig behandling av de skattskyldiga vid övergången till det nya uppbördssystemet. Endast genom en författningsändring i överensstämmelse med reservanternas yrkande kan förhindras, att de skattskyldiga, som år 1946 drabbas av krigskonjunkturbeskattning, genom övergången till ett nytt uppbördssystem oförskyllt åsamkas en sammanlagd skattebörda av sådan tyngd, att statsmakterna utan tvekan ansett att en sådan verkan av uppbördsreformens genomförande måste undvikas, såvitt alla andra skattskyldiga angår:

Vad härefter angår den ytterligare argumentering för utskottets förslag, som förts från utskottsmajoritetens sida, är det påfallande i huru hög grad denna argumentering är av huvudsakligen formell natur.

Utskottet anför sålunda, att grunden till att vid krigskonjunkturskattens beräkning avdrag från grundbeloppet medgives för de ordinarie statsskatterna är, att det belopp, som erlägges såsom krigskonjunkturskatt, icke skall vara underkastat ytterligare skatt till staten samt att det därför torde vara »uppenbart», att allenast erlagda skatter till staten böra komma i fråga såsom avdrag vid krigskonjunkturskattens beräkning. Häremot må till en början erinras, att den konfiskatoriska engångsskatt som erlägges icke, såsom utskottet synes förutsätta, enligt det anförda exemplet uppgår till 5 000 kr. eller till 4 500 kr. utan till 3 500 kr. Vidare märkes, att lika »uppenbart» som det är, att *under normala förhållanden* allenast erlagda skatter böra få avdragas, lika »uppenbart» är det att i den säregna situation, som uppkommit beträffande erläggande av ordinarie statsskatter i samband med övergången till källskattesystemet och som aldrig mer kan återkomma, frågan om beräkningen av krigskonjunkturskatten icke vinner sin lösning genom återopande av denna under normala förhållanden självklara grund för beräkningen. Uttalandet bör ses i samband med den av utskottet hävdade meningen, att de skattskyldiga, som drabbas av krigskonjunkturskatt, icke enligt det av utskottet förordade förslaget skulle berövas någon skatteeftergift. Ohållbarheten av utskottets ovanstående motivering, från vilken jämväl departementschefen synes ta avstånd eller till vilken han i varje fall icke uttryckt sin anslutning, torde till fullo ådagaläggas enbart genom en hänvisning till det av reservanterna framlagda exemplet.

Det skäl, som återopats av utskottets ordförande, att han hade svårt att finna att det vore riktigt »att jämväl skatter, som man har fått efterskänkta och icke betalt, skola få avdragas» giver sannolikt uttryck för den tankegång, som för de flesta av utskottets majoritet varit bestämmande vid deras ställningstagande. I ovannämnda motion, nr 306, framhölls ock, att denna invändning kunde tänkas bliva framställd. Utan tvivel framstår det ock ur taxeringsteknisk synpunkt såsom irrationellt, att vid beräkning av en skatt medgiva avdrag för andra skatter, ehuru de icke erlagts. Förklaringen till att ett dylikt avdrag likväl måste medgivas, om man skall uppnå ett ur rättvisesynpunkt godtagbart resultat, ligger emellertid i den egendomliga situation, som uppkommer genom övergången till käll-

skattesystemet, och i konstruktionen av själva krigskonjunkturskatten, vars belopp fixeras just genom att från ett grundbelopp avdraga permanenta löpande skatter. Att dessa skatter för ett visst år till viss del efterskänkts kan icke rimligen få verka därhän, att avdraget icke sker, d. v. s. att staten skulle på en omväg taga igen vad den på goda grunder i annat sammanhang funnit sig böra avstå ifrån. Liknande, i taxeringstekniskt avseende egendomliga avdrag, förekomma ock i andra av övergången till det nya upp-bördssystemet föranledda bestämmelser. Enligt den i proposition nr 261 framlagda, av Riksdagen antagna förordningen den 29 juni 1946 (nr 478) om ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till förordningen den 31 december 1945 (nr 898) medgives sålunda avdrag vid 1948 års taxering till statlig inkomst- och förmögenhets-skatt för allmänna skatter med belopp, som motsvarar vad den skattskyldige under det beskattningsår, för vilket taxering sker under år 1947, här i riket erlagt såsom sådan skatt, med undantag av kronoutskylder. Avdrag för de under år 1946 eller motsvarande räkenskapsår erlagda kommunalutskylderna får således ske två gånger, *dels* vid 1947 års taxering *och dels* vid 1948 års taxering.

I anledning av de av herr Björnsson anförda skälen för utskottets ståndpunkt må allenast hänvisas till vad ovan anförts. När herr Björnsson bygger sitt resonemang på att staten genom krigskonjunkturskatt konfiskerar ett visst belopp, enligt det ena exemplet 5 000 kronor och enligt det andra 6 000 kronor, förbiser även han att konfiskeringen drabbar inkomst, som enligt de ordinarie skattelagarna är skattepliktig och att problemet om skatteeftergift på grund härav är ofrånkomligt i vad krigskonjunkturskatten, enligt vad ovan visats, icke har konfiskatorisk karaktär utan utgår i stället för de ordinarie statsskatterna. I övrigt synes herr Björnsson bygga sin argumentering huvudsakligen på att det här i grund och botten vore fråga om »restitution av statsskatt», ett påstående som enligt vad ovan påvisats icke har något sakligt underlag.

Som inledningsvis anförts behandlades förevarande fråga första gången i proposition nr 210 till innevarande års riksdag. Den hade icke dessförinnan varit föremål för någon som helst remissbehandling.

Vidare må framhållas, att Riksdagens båda kamrar beslöt, att utskottets förslag till förordning om krigskonjunkturskatt skulle föredragas paragrafvis och, där så erfordrades, momentvis. Vid behandlingen av 9 § företogs emellertid i båda kamrarna omröstning

rörande paragrafen i dess helhet, därvid proposition gavs dels på godkännande av paragrafen i den av utskottet föreslagna lydelsen, dels på godkännande av berörda paragraf i den lydelse, som föreslagits i den vid utskottets betänkande fogade reservationen. Enligt den av utskottet förordade lydelsen av mom. 1 var skatteskalen för grundbeloppets beräkning progressiv från 50 % till 70 % medan grundbeloppet enligt den lydelse, samma moment givits i reservationen, skulle beräknas efter en fix procentsats av 50. På grund av att omröstning företogs rörande paragrafen i dess helhet förelåg icke möjlighet att godkänna mom. 2 i den lydelse som föreslagits i reservationen, därest icke samtidigt reservanternas förslag rörande mom. 1 godkändes. Utan att ansluta sig till reservanternas uppfattning rörande den fråga av politisk karaktär, som behandlas i mom. 1, var det således icke möjligt att godkänna deras uppfattning i den fråga av övervägande rättslig natur, som avses i mom. 2.

Såsom ovan framhållits bör utgångspunkten vid lösningen av förevarande fråga självfallet vara, att bestämmelserna rörande eftergift av vissa skatter i anledning av omläggningen av uppbördsförfarandet skola medföra exakt samma verkningar för de krigskonjunkturbeskattade som för dem, vilka icke drabbas av krigskonjunkturskatt, så att det belopp, varmed nedsättning av den sammanlagda skattebördan i anledning av uppbördsreformen medgives, icke blir mindre för de förra än för de senare. Vid utformningen av ett stadgande av sådan innebörd bör beaktas, att eftergiften jämväl avser hela den värnskatt, som skulle hava debiterats på grundval av taxering år 1946, därest omläggning av uppbördsförfarandet icke kommit till stånd. Att så är fallet, ehuru värnskatten, vilken beslutas för ett budgetår i sänder, icke särskilt omnämnes i punkt 1 av övergångsbestämmelserna till uppbördsförordningen, framgår otvetydigt därav att för sådana inkomster, vilka jämlikt punkterna 3 och 4 i samma övergångsbestämmelser skola undantagas från skatteeftergift, jämväl värnskatt skall utgå. Jämlikt punkt 6 av övergångsbestämmelserna skall nämligen för dessa inkomster utgå de skatter, vilka ingå i preliminär skatt för inkomst under år 1947, och jämlikt förordningen den 28 juni 1946 skall värnskatt preliminärt uttagas för senare hälften av budgetåret 1946/47 enligt i nämnda förordning angivna grunder. Dessa överensstämma, såvitt angår skattskyldiga, vilka kunna drabbas av krigskonjunkturskatt, helt med dem som gällt för budgetåret dessförinnan. Enligt vad som framgår av Kungl. Maj:ts proposition nr 307, som ligger till grund

för förordningen, ävensom av bevillningsutskottets i ärendet avgivna betänkande, nr 48, förutsättes att 1947 års riksdag skall fatta enahanda beslut om uttagande av värnskatt för första hälften av budgetåret 1947/48, varigenom oförändrat uttag av värnskatt sker beträffande hela inkomståret 1947. Den åsyftade likformiga och rättvisa behandlingen av de skattskyldiga skulle således kunna vinnas därigenom att i 9 § 2 mom. andra stycket förordningen om krigskonjunkturskatt för år 1946 föreskreves att vid tillämpning av stadgandet i första stycket av samma moment hänsyn jämväl skall tagas till de statliga skatter, som skulle hava erlagts, därest omläggning av uppbördsförfarandet icke skett, därvid värnskatten skall beräknas efter de debiteringsgrunder, enligt vilka sådan skatt kommer att ingå i den preliminära skatten för år 1947.

Vad sålunda förekommit synes utgöra en fullt tillräcklig grund för att förevarande ur näringslivets synpunkt synnerligen betydelsefulla skattefråga göres till föremål för förnyat övervägande. Det må erinras om, att de frågor, som krävt reglering i anledning av övergången till det nya uppbördssystemet, enligt vad erfarenheten giver vid handen ofta varit av invecklad och svårlöst natur. Sålunda nödgades 1946 års riksdag på grundval av proposition nr 261 företaga en omprövning av åtskilliga bestämmelser, som av 1945 års riksdag blivit i detta ämne beslutade.
